

Emili Saguer i Olivet
(1865-1941).

Emili Saguer i Olivet, jurista gironí

Josep M. Mas i Solench

Entre les veus que s'aixecaven en defensa del dret català enfront del codi civil s'hi va unir sempre la del jurista Emili Saguer i Olivet, el qual fins i tot es manifestà en desacord amb la comissió oficial que elaborava l'apèndix de dret català al codi civil per considerar que no recollia degudament les institucions jurídiques del nostre país.

Notari de Girona

Emili Saguer va néixer a Maçanet de Cabrenys (Alt Empordà), l'any 1865. Estudià a la Universitat de Barcelona on es doctorà en dret civil i en dret canònic i, de molt jove, el 1891 va guanyar una notaria a Girona, ciutat en la qual va exercir durant tota la seva vida fins a la seva jubilació i on va morir l'any 1941. Com a jurista és autor d'un important

nombre de publicacions que li varen merèixer ser elegit membre emèrit de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació. A més de la dedicació a l'exercici notarial i a l'estudi del Dret sembla que també tenia vocació científica, com ho demostra el fet que feia estudis sobre l'aprofitament industrial de l'anhídrid carbònic de les fonts. Aquest possiblement va ser el camí que el va portar a figurar com a membre de la Cambra Oficial de Mines.

Políticament va militar a la Unió Catalanista sortida arran de la campanya inspirada per Narcís Verdager i Callís contra el projecte del codi civil espanyol de 1889, posició que Saguer, com es comprèn, compartia. D'aquí que va ser delegat de Maçanet de Cabrenys a les Bases de Manresa i en l'Assemblea de la Unió Catalanista celebrada a Reus, el 1893, va propugnar la creació d'una comissió codificadora del dret català. El problema del dret català amb relació al codi civil va preocupar-

lo durant tota la seva vida i va dedicar-hi un bon nombre de publicacions.

El febrer de 1930, en representació de l'esmentada Cambra Oficial Minera, va formar part de la Diputació Provincial de Girona, de la qual fou elegit president durant el període de 1930 a 1931, fins a la proclamació de la República el 14 d'abril d'aquest darrer any. Sempre, però, va defensar la llibertat i l'autonomia política. Per això i per mantenir el seu criteri personal es va manifestar en desacord amb la Comissió Oficial de l'Apèndix que presidia Maluquer i va anunciar que «s'abstindria de donar parer sobre el contingut d'aquest cos legal en nom de la Diputació que presidia».

Ja en una conferència donada a l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació en el curs 1912-1913 afirmava que «no farem l'obra del nostre Apèndix amb el procediment que hem seguit fins avui, ni amb els mitjans de què disposem», perquè: «Considerem que significaria un oprobi inqualificable, un esmicolament de la nostra vida jurídica, tant si a Madrid, barroerament i

amb la competència que per això els manca, ens donessin un Apèndix qual-sevol, com si acceptessin un Apèndix nostre, que no fos producte de diversos estudis i revisions». Afirmació que reiterava en una altra conferència donada en la mateixa institució més de vint anys després, el 1934.

El problema del dret català

Saguer i Olivet va ser un autor prolífic. Els seus treballs, però, sempre ben documentats, no eren gaire extensos. Es limitaven a concretar el que volia expressar. En aquest sentit va deixar opuscles que tractaven els diversos aspectes relacionats amb la codificació i el dret català. Ja el 1895 es referia a la *Situación del Derecho catalán ante el Código civil (Recurso gubernativo impugnando la aplicación en Cataluña del Consejo de familia)*. Al qual més tard s'afegirien *Els fideicomisos amb relació a la futura codificació catalana* i *Estudios sobre la Codificación del Derecho civil catalán*.

La seva preocupació es va derivar també vers els problemes de la situació

de Catalunya en relació amb l'Estatut i va publicar articles com *La cuestión catalana y el Estatuto de Cataluña* i *Discusiones derivadas del Estatuto de Cataluña*. La majoria d'aquests treballs si no eren recollits en revistes foren publicats a Girona, suposem que moltes vegades a costa d'ell mateix.

El polemista

Una sentència del Tribunal Suprem, de 29 de juliol de 1902, sobre una qüestió de parceria que va constituir un tema de debat promogut per l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació derivaria en una polèmica de la qual foren els principals protagonistes Emili Saguer i Joan Martí i Miralles. Es va desenvolupar en el període de 1904 a 1906, anys durant els quals s'alternaren quatre opuscles, dos per cadascun dels polemistes. Joan Martí i Miralles l'encetava involuntàriament amb la publicació de la seva dissertació acadèmica, *La qüestió de la parceria* (1904) la qual seria contestada per Emili Saguer amb *De la parceria y'l judici de desahuci* (1905). Aquesta, a la

El catalanisme d'Emili Saguer

DOS TEXTOS REVELADORES DEL CATALANISME D'EMILI SAGUER.

El primer és de 1904, i pertany a un Dictamen per als tribunals en el judici contra l'anunciant d'un míting a Borrassà, acusat del delict de temptativa de rebel·lió per haver esmentat «la causa nacional de Catalunya»:

«Después de leer el cartel anunciador del míting que por tanto tiempo ha distraído la atención de la Administración de Justicia, espontáneamente se recuerdan cuantas falsas nociones jurídicas surgieron de la confusión y falta de precisión, en el lenguaje y en el pensamiento, de los conceptos Nación y Estado.

Los que reclaman la autonomía para Catalunya parten en casi su totalidad del hecho, para ellos cierto, de que Catalunya no sólo constituye dentro del Estado español una colectividad más o menos individualizada, sino una verdadera nación. Y el día en que la casi totalidad de los catalanes sientan con verdadera fuerza y plena conciencia semejante sentimiento, aquel día nadie podrá poner ya en duda que la Nacionalidad es un hecho en Catalunya, porque la Nacionalidad indiscutiblemente existe donde quiera que espontáneamente sea por las fuerzas vivas del pueblo afirmada, y entonces será inútil que contra tal hecho se quieran interponer con sus medidas coercitivas las leyes escritas, porque contra la fuerza verdadera de las fuerzas sociales resultan siempre impotentes y nocivas las represiones del Poder...».

El segon text, de 1906, pertany al discurs que Emili Saguer va fer al Teatre Principal de Girona, com a president del Consistori dels Jocs Florals de la ciutat:

«No us cregueu pas are, que veritat sia lo que tantes vegades haureu sentit repetir per les axordadores cigales, que tanta remor mouhen en el Parlament d'Espanya, de que les doctrines per nosaltres defensades, i més qu'això, per nosaltres intensament sentides, i no sempre prou ben expresades, constituïheixin una antigalla, inadaptable als actuals temps, i per consegüent impossible d'esser ressucitada, doncs que á n'els que aixis ens e:cometin, podém dirloshi: No preteném fer de la nostra Catalunya, un clos tancat á tota importació forana.

Pero no volém maquinalement ni per imposició d'altri, acceptar res que no s'avingue am la naturalesa del nostre caràcter, tal com aquet s'hagi servat ó esdevingut en el temps en que se tracti de fer algun empelt en les institucions ó en la civilització, de la nostra casa. Convensuts de l'influencia del gran principi d'acció i comunicació internacional, estém fins disposats á desapareixer com á individus colectius dintre el concert de societats i pobles, quan de debó resulti que haguém sigut absorbits per algun altre, havent vingut á adquirir, sens sotrats ni violencies de cap mena, les seves costums, modo d'esser i caràcter. Mes per mentres persisteixi nostra moral fesomia, singular llenlluatje, revelador aquest per si sol de l'existència d'una ànima nacional, i en general quant dona i comunica individualitat propia á la total cultura de la gent catalana, reclamém am lo mateix dret que'ls altres, que á tot aixó correspongui una adequada organització política, puig que, no consentimnos aquesta, es fer la nostra ànima esclava.»

vegada, mereixeria la resposta del primer en *La qüestió de la parceria i la moral de l'advocat. Réplica al Dr. Emili Saguer* (1905), i el nou opuscle d'Emili Saguer no es faria esperar tot utilitzant el mateix títol però amb clara indicació que seguia la polèmica: *La parceria y'l judici de desahuci. Resposta a Joan Martí i Miralles*.

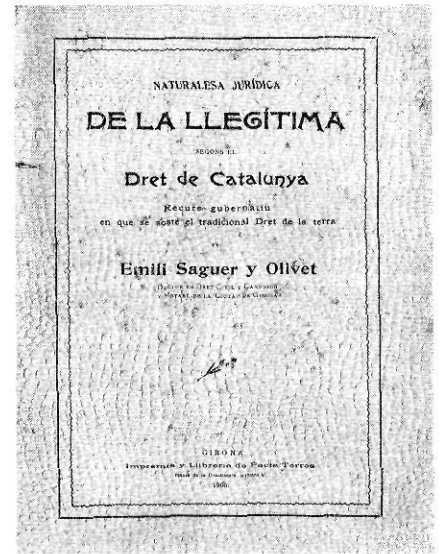
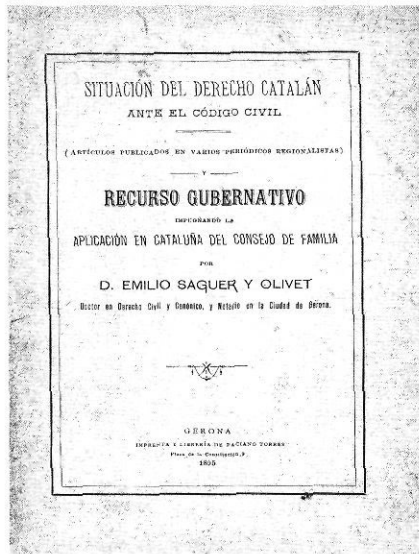
El debat se centrava a escatir la naturalesa jurídica de la parceria, la qual, segons Martí i Miralles, no es tractava d'un contracte d'arrendament ni de societat, sinó «sols parceria; això és un contracte especial i sui generis» i per tant acabava defensant la «no aplicabilitat del judici de desahuci en la parceria dintre del Dret constituït». Mentre Saguer, per la seva banda, hi veia raó «per aplicar-hi el judici de desahuci, ja que la parceria era un contracte d'arrendament».

Els dos contendents varen aportar a la polèmica els millors arguments des del dret romà del qual ambdós eren profunds coneixedors fins a la jurisprudència del Tribunal Suprem d'aquells moments. Sempre però es manifestaren amb tota correcció malgrat que la polèmica, com es desprèn del títol d'un dels opuscles, va derivar sobre qüestions de moral professional. Martí i Miralles en la darrera aportació es lamentava: «Mai hauria pensat que la ja célebre qüestió de la parceria m'hagués de donar tanta feina».

Autor d'ampli ventall temàtic

Saguer com a jurista no es limità als problemes al·ludits sinó que es va preocupar per una temàtica àmplia, fruit de l'interès que li desvetllaven els problemes jurídics en el curs de l'exercici de la seva professió. No eren simplement temes de dret català sinó d'altres àrees i fins i tot alguns relacionats amb vessants socials que també eren objecte de la seva curiositat.

Així, al costat de temes com *De la reserva para testar*, *Dret comarcal gironí*, *Naturaleza jurídica de la legítima según el Derecho Civil de Cataluña*, *Régimen económico familiar de Girona y son bisbat*, *Sucesión contractual* o *Herencias de confianza*, va tractar també sobre matèries com *Derechos que la legislación minera salva y reserva a los propietarios* que en la mateixa portada especifica que tracta «con respecto a las substancias llamadas

Dues obres de Saguer: Situación del Derecho Catalán ante el Código Civil (1895) i Naturalesa de la Legítima segons el Dret de Catalunya (1905).

de la segunda sección y brevísimas observaciones acerca del Proyecto de Código nuevo», potser suggerit pel seu interès per qüestions científiques que, segons sembla, l'apassionaven; s'interessà també per temes forestals, *Explotación de bosques por el usufructo, según el Derecho de Catalunya* i sobretot per la qüestió agrària, *Estudios jurídicos. De la cuestión agraria*, publicada el 1933, en aquells moments ben controvertida com a conseqüència de la Llei de contractes de conreu a la qual Sagué es va oposar. També s'ocupà de temes professionals, *Montepío Notarial de Cataluña. Dictamen y proyecto de reforma de estatutos y reglamento* i curiosament s'avançava a tractar temes que, des de la seva ideologia conservadora, insidien en la problemàtica social i política del país en els anys trenta en la publicació *Del esnobismo. Causas del perjuicio que ocasiona a la juventud española* (1934), en què reuneix un conjunt d'articles publicats en el *Diario de Barcelona*.

Els fideïcomisos

Va ser a aquest tema que Saguer va dedicar més atenció en la seva obra més extensa. Va sorgir arran del concurs convocat per l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació, l'any 1910. La va escriure expressament per concórrer al certamen i va merèixer el premi. L'obra, de 368 pàgines amb el títol de *Institución de los fideicomisos y sus efectos en Catalunya*, es va publicar el 1913 i

en la portada hi figura un curiós lema en català, malgrat que l'obra era escrita en castellà, que per no portar nom d'autor hem de suposar que era d'ell mateix: «En la maquinaria del Dret, un sol cop de martell mal donat, dificulta e impideix son natural funcionament».

Va escriure aquesta obra amb finalitats pràctiques per tal que fos «con facilidad aprovechable por abogados y notarios y sobre todo por los funcionarios de la administración de justicia». Però especialment encaminada a l'estudi del dret viu de Catalunya i, en aquest sentit, recalca que ha intentat fer «un ensayo de una ordenación razonada y crítica de textos y sentencias». Manifesta la seva recança de no haver-la escrita en català però es justifica: «hemos escrito en castellano el presente estudio para que pueda ser con más cariño e inteligibilidad apreciado por jueces y magistrados».

Emili Saguer i Olivet, doncs, des del seu despatx de notari a Girona va vetllar pel dret català i va merèixer el respecte i la consideració dels seus companys acadèmics de Barcelona. El mateix Amadeu Hurtado, amb qui no estava d'acord en la forma en què es desenvolupava la problemàtica de l'article 12 del codi civil sobre la redacció de l'apèndix, reconeixia que es tractava d'un jurista d'«una sòlida reputació com a especialista en dret català».

Josep M. Mas i Solench
és advocat i publicista.

Emili Saguer i Santiago Masó: un incident

HAN ARRIBAT FINS A NOSALTRES LES PROVES DOCUMENTALS d'un incident entre el notari Emili Saguer i Olivet i l'advocat Santiago Masó i Valentí (1878-1960), el qual alternava la seva professió de jurista amb les col·laboracions al *Diario de Gerona* que havia fundat i dirigia el seu pare, Rafael Masó i Pagès (1851-1915).

L'any 1907, Santiago Masó va demanar a Emili Saguer, per motius professionals, l'opuscle *Naturalesa jurídica de la llegítima segons el Dret de Catalunya*, imprès a la casa Pacia Torres de Girona el 1905 (Preu, 1 pesseta). Saguer n'hi féu arribar un exemplar, però va afegir, a les darreres pàgines, una nota manuscrita en forma de carta que, a més d'incloure unes consideracions jurídiques, deia això:

«Sr. D. Santiago Masó: Us remeto un dels pocs exemplars que em queden de l'opuscle (...) Si heu tingut de demanar-me aquest insignificant fascicle, és degut a què no tinguent les meves migrades produccions la suficient vàlua per a ocupar l'atenció del *Diario de Gerona*, m'estalvio de remetre-les-hi, doncs ni sisquera s'atreviren a donar compte del meu opuscle sobre la parceria, imprès en la mateixa casa. Vostre s.s., Emili Saguer.»

Santiago Masó va respondre amb una carta de la qual es conserva l'esborrany i a la qual pertanyen aquestes frases:

«Agraïdíssim de debò per la finesa de remetre'm un dels pocs exemplars que li quedaven (...) Rebi doncs les molt expressives mostres del meu reconeixement i digni's acceptar-ne l'import de l'opuscle, que li acompanyo.

I ara permeti'm una breu exculpació del càrrec que em fa (...) S'erra, si es creu de bona fe que jo no dono a les seves mai migrades produccions tota la vàlua que tenen. Li puc provar ensenyant-li el lloc preferent en què les tinc entre els meus llibres d'estudi, i els senyals de què els he estudiat. Que el *Diario de Gerona* no s'hagi ocupat dels seus opuscles, permeti'm que li digui que no és cert. Si no ho recordo malament, vaig publicar un article al *Diario* sobre *El catalanisme i la llei penal*, i també es donà compte de l'aparició del volum sobre la parceria. Del que pot queixar-se és que no se'n fes judici crític, però recordo molt bé que un dia a V. mateix vaig dir-li que, quan sortís el segon volum amb la resposta de V. a en Martí Mira-

lles, publicaria en el *Diario* el meu modest judici sobre aquella qüestió. I passà el temps i no vaig tenir el gust de rebre el segon opuscle, que després vaig veure a casa d'un company advocat que no ha de fer, per sort d'ell, de periodista.

Per altra part, sento que identifiqui per complert la personalitat del *Diario* amb la meua humil de professional; això fóra lo mateix que si jo cregués que l'amic Sr. Saguer, a qui jo aprecio, me té malvolences, perquè *Lo Geronès* reproduïx els insults i les ofenses que un altre periòdic escriu contra el meu pare i contra el meu germà Rafael i contra mi. Déu me'n guard ni de pensar-ho!

No sé si amb lo dit quedo als ulls de V. net de culpa i mereixedor d'una amistat i companyerisme que per la meua part cregui que és sempre veritable i afectuosa. Son devotíssim servidor, S. Masó.»

Emili Saguer, en una carta de 27 de setembre, va rebutjar l'import de l'opuscle en aquests termes:

«Amic Masó: De retorn de Barcelona vaig trobar-me ahir amb la vostra carta que aprecio com se mereix.

Però tinc de dir-vos amb tota franquesa que no heu reflexionat que seria per a mi i per a vos una ofensa el fet que jo cobrés una pesseta per un opuscle meu a un company de carrera, quan precisament mai he cobrat de ningú que m'hagi demanat un llibre, ni sisquera als no advocats.

Per lo demés, sento que hagueu interpretat que lo que deia del *Diario* fos en to de crítica, doncs em limitava a consignar-ho com a fets.

Em dieu que no teniu la segona part de l'assumpte de la parceria, i no vull que tingueu per culpa meua un treball incomplet. Vostre s.s., Emili Saguer.»

Aquest incident epistolar és una mostra ben expressiva de la personalitat dels dos corresponents, de les seves afinitats professionals i de les seves discrepàncies polítiques. Aquests papers, tot i el seu caire quasi domèstic, il·lustren prou bé el clima de l'època en una ciutat «petita i delicada».

Narcís-Jordi Aragó

NOTARIA DE
D. SAGUER
PLAÇA DE LA UNIVERSITAT, 10

GIRONA

Handwritten note in Spanish, dated 27/9/1907, from Emili Saguer to Santiago Masó. The text discusses the author's opinion on the 'Naturalesa jurídica de la llegítima segons el Dret de Catalunya' and mentions the 'Diario de Gerona'.

Santiago Masó.